

Raadsvoorstel

Zaaknummer: 293503
Datum vergadering: 30 november 2021
Datum voorstel: 26 oktober 2021
Nummer: A
Onderwerp: Implementatie IJslandse Preventie Model

Voorgesteld raadsbesluit

1. Vanaf 1 januari 2022 deel te nemen aan het traject van het Trimbos- en het Nederlands Jeugdinstituut voor de implementatie van het IJslandse Preventie Model.
2. De totale implementatiekosten (voor 4 jaar) van € 372.000 beschikbaar te stellen en deze kosten voor een bedrag van € 336.000 te dekken uit de resterende extra incidentele middelen jeugd en voor € 36.000 uit de reserve corona middelen.

Samenvatting van het voorstel

Het college stelt voor om vanaf 1 januari 2022 deel te nemen aan het traject van het Trimbos- en het Nederlands Jeugdinstituut voor de implementatie van het IJslandse Preventie Model. Het Model betreft een bewezen preventieve aanpak om het middelengebruik onder jongeren te verminderen. Het alcoholgebruik van jongeren <18 jaar in onze gemeente is problematisch. Met de deelname kiezen we tevens voor een aanpak die goed aansluit bij het samenlevingsgericht werken en te vormen meerjarenbeleid als het gaat om alcohol en drugs. We willen structureel werken aan een gezonde toekomst voor onze jongeren.

Aanleiding voor dit voorstel

Begin 2021 is gestart met het project preventie alcohol en drugs. In de eerste fase is een evaluatierapport opgeleverd. Hieruit blijkt o.a. dat het middelengebruik en met name het gebruik van alcohol door jongeren <18 jaar in onze gemeente bovengemiddeld hoog is, en door corona zelfs nog gestegen is. Op dit moment is er geen actueel preventie- en handavingsplan. Huidig beleid op de thematiek rondom alcohol en drugs ontbreekt. Tevens heeft de raad aangegeven, vanuit bestuurlijke vernieuwing, dit thema op te willen pakken vanuit een samenlevingsgerichte aanpak. In dit voorstel wordt u gevraagd in te stemmen met het IJslandse model, een bewezen structurele en samenlevingsgerichte aanpak om het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren te verminderen.

Beoogd resultaat van te nemen voorstel

Het IJslandse Preventie Model is een aanpak waarin participatie met de samenleving voorop staat en gericht is op preventie. Het doel is het verminderen van alcohol- en drugsgebruik onder minderjarigen. Wij willen graag een omgeving bieden waar kinderen en jongeren veilig en gezond kunnen opgroeien zodat zij zich volop kunnen ontplooiën en een mooie toekomst tegemoet gaan.

Hiermee levert het een bijdrage aan de gestelde doelen in het Maatschappelijk Effecten Plan Inclusieve samenleving, uitvoeringsplan Sociaal Domein, het bevorderen van een positieve gezondheid en het betaalbaar en bereikbaar houden van de zorg. En meer specifiek aan de doelstelling in actielijn 1 Langer gezond: nog meer inwoners werken aan hun gezondheid en kijken (samen) om naar anderen en zijn in staat hen te activeren deel te nemen aan de samenleving. De aanpak sluit naadloos aan bij het samenlevingsgericht werken waarin met de samenleving vorm en inhoud wordt gegeven aan het preventie- en handavingsbeleid alcohol en drugs.

Risico's

We maken bij de implementatie van het IJslandsmodel gebruik van bestaande middelen. Dit zorgt voor integraliteit maar geeft ook een financieel risico (zie paragraaf financiën)

Een deel van de benodigde capaciteit kan plaatsvinden vanuit huidige formatie. Het overige deel moet geworven worden. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt is het risico dat kwalitatief personeel niet voor handen is. Dit is wel een randvoorwaarde voor het slagen van de aanpak.

Alcohol en de Twentse cultuur zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Door in te zetten op alcohol kan dit ook weerstand oproepen. In de communicatie moeten we hiermee rekening houden. We zien een aantal financiële risico's die zijn omschreven bij de financiële paragraaf

Argumentatie

Tukkers zijn van oudsher stevige drinkers. In de landelijke top 10 van gemeenten waar veel alcohol gedronken wordt staan maar liefst vijf gemeenten uit de regio Twente. Dinkelland staat op de vierde plaats in de landelijke 'zuip top 10'. Niet iets waar we trots op kunnen zijn.

We willen een gezonde toekomst voor onze jongeren en het alcohol- en drugsgebruik met name door jongeren < 18 jaar verminderen. De ervaring leert dat tijdelijke inzet, als het gaat om een aanpak rondom de alcohol- en drugsproblematiek in onze gemeente, niet leidt tot de gewenste resultaten. Om het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren te verminderen is het voorstel te kiezen voor een bewezen aanpak die we structureel kunnen gaan inzetten.

IJslandse Preventie Model

Het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren in IJsland was 20 jaar geleden het hoogst in Europa. De ontwikkelde preventieve aanpak gericht op het realiseren van een positieve leefomgeving heeft ertoe geleid dat zij nu behoren tot het land waar jongeren <18 jaar en hun ouders het minst alcohol en drugs gebruiken. Dit bereikten de IJslanders o.a. door data-gestuurd te werken en middels een nauwe samenwerking tussen de gemeente en de samenleving. Het Trimbos en het Nederlands Jeugd Instituut hebben deze aanpak met succes vertaald naar de Nederlandse situatie. 3 Jaar geleden zijn 6 pilotgemeenten waaronder de gemeente Hardenberg onder begeleiding van het Trimbos instituut en het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) met het IJslandse Preventie Model gestart en hebben deze met succes geïmplementeerd.

Op 1 januari 2022 start het Trimbos met een nieuwe ronde voor de implementatie van IJslandse Preventie Model. De gemeente Dinkelland is uit de vele inzendingen verkozen. De gemeente kan vanaf 1 januari 2022 voor de duur van 4 jaar samen met- en onder begeleiding van het Trimbos aan de slag met het implementeren van het IJslandse Preventie Model. Hiermee kunnen we structureel werken aan de noodzaak om het alcohol- en drugsgebruik in onze gemeente terug te dringen.

De implementatie van het model heeft, ondanks corona, bij de pilot Gemeenten tot goede resultaten geleid. Ook heeft de aanpak bewezen de interne en externe samenwerking te versterken. Het IJslandse Preventie Model is een samenlevingsgerichte aanpak en sluit goed aan bij de manier hoe de gemeente de maatschappelijke problematiek wil aanpakken en haar beleid wil uitvoeren. Deze succesvolle preventieve aanpak draagt naast het verminderen van alcohol- en drugsgebruik onder jongeren ook indirect positief bij aan de problematiek rondom huiselijk geweld, kindermishandeling en armoede.

De deadline van de aanmelding voor deelname aan het traject betrof 4 oktober 2021. Met goedkeuring van het Trimbos instituut heeft de Gemeente Dinkelland zich onder voorbehoud van financiën en goedkeuring van de raad aangemeld.

De implementatie van het model levert de Gemeente het volgende op:

- a. Een geschoold kernteam in toepassing van het IJslandse preventiemodel en ontwikkeling van een duurzaam, data-gestuurd preventief jeugdbeleid.
- b. Tweejaarlijks inzicht in de mate van inspanning en participatie.
- c. Periodiek inzicht in voortgang van de implementatie middels de eigen procesmonitor.
- d. Onder begeleiding ontwikkelen, implementeren en bijstellen van een duurzaam, data-gestuurd en evidence based beleidsplan en uitvoeringsplan.
- e. Lerend netwerk met collega gemeenten die gelijktijdig werken met het IJslandse preventiemodel.
- f. Een aanpak die na de periode van 4 jaar op eigen kracht doorontwikkeld kan worden. Structurele personele inzet wordt daarin gevraagd.

De voorwaarden voor deelname zijn:

- a. het organiseren van voldoende capaciteit (minimaal 1,5 FTE waarvan projectleider met minimaal 0,6 FTE).
- b. het organiseren van voldoende financiën (budget voor extra jeugdgezondheidsmonitor, jaarlijkse preventieactiviteiten, implementatietraject).
- c. het betrekken en aan boord hebben van de GGD voor het meedenken en uitvoeren van de extra jeugdgezondheidsmonitor (eerste in 2022). De GGD is nauw betrokken bij het proces en is positief.

De totale kosten (voor 4 jaar) bedragen € 372.000.

Alternatieven

Een alternatief om op eigen kracht aan de slag te gaan is overwogen maar heeft niet de voorkeur. Het ontbreken van de benodigde kennis en dat extra personele ingezet gevraagd wordt en daarmee hogere financiële lasten om tot het gewenste resultaat te komen in verhouding tot een traject in samenwerking met het Trimbos en NJi zijn de belangrijkste argumenten.

Het alternatief voor een jaarlijks besluit in het beschikbaar stellen van middelen is overwogen maar heeft niet de voorkeur. De implementatie van het IJslandse Preventie Model vraagt om commitment voor de duur van 4 jaar om tot resultaat te komen. Het Trimbos instituut biedt wel de mogelijkheid tussentijds te stoppen wanneer de gewenste resultaten niet behaald worden.

Externe communicatie

Meerdere gesprekken hebben plaatsgevonden met gemeentes die ervaring hebben met de inzet van het model. Het Trimbos instituut is actief betrokken voor informatievoorziening en delen van ervaringen. Deze informatie is meegenomen bij de besluitvorming.

Invulling van de communicatie vindt plaats door middel van een communicatieplan in samenwerking met betrokken partijen en stakeholders.

Financiële paragraaf

Kosten Implementatietraject Trimbos

De kosten voor de implementatie van het IJslands model bedragen voor de komende 4 jaar in totaal € 372.000. Dit is begroting op basis van ervaring bij andere gemeenten. Deze kosten bestaan uit:

Bijdrage Trimbos: €15.000 per jaar x 4 = € 60.000

Personele inzet (aandeel Dinkelland): De totale personele inzet voor 4 jaar bedraagt € 333.000, waarvan € 56.000 uit bestaande formatie kan worden bekostigd, de extra bijdrage bedraagt dus € 277.000.

Activiteitskosten: € 7.500 per jaar x 4 = € 30.000

Extra gezondheidsmonitor in 4 jaar: € 5.000

(Het IJslandse Preventie Model kent een monitoringscyclus van 2 jaar, de GGD een cyclus van 4 jaar.) In 4 jaar zal 1 extra gezondheidsmonitor gefinancierd moeten worden.

Voorgesteld wordt de totale kosten van € 372.000 als volgt te dekken:

- voor een bedrag van € 336.000 te dekken uit de resterende extra incidentele middelen jeugd, en
- voor € 36.000 uit de reserve corona middelen.

Risico's

Er zijn een aantal risico's verbonden aan bovenstaande kostenberekening.

Ad 1) De kosten zijn gebaseerd op de aanname dat ook Tubbergen deel zal gaan nemen aan het implementatietraject, waardoor de uitvoeringskosten middels de geldende verdeelsleutel tussen beide gemeenten worden verdeeld. Indien Tubbergen besluit niet deel te nemen, komen de volledige extra personele kosten (€ 492.000) voor rekening van de gemeente Dinkelland. De besluitvorming in Tubbergen is op 16 november in de raad.

Ad 2) De kosten voor de extra gezondheidsmonitor zijn gebaseerd op de goedkoopste variant van deze monitor. Mocht een uitgebreidere versie nodig zijn, dan bedragen de kosten hiervoor € 40.000. De GGD voert nu 1 x per 4 jaar een gezondheidsmonitor uit. Voor- en meerwaarde van het IJslandse Preventie Model is dat iedere 2 jaar een gezondheidsmonitor wordt uitgevoerd. Het Trimbos Instituut stelt de minimale eisen van het onderzoek vast. In samenwerking met de GGD wordt gekeken of de huidige gezondheidsmonitor voldoet of dat het vraagt om een uitbreiding van de huidige monitor of een andere monitor. De keuze van de manier van monitoren ligt bij het Trimbos Instituut in combinatie met de GGD. De gemeente heeft hier geen invloed op. Niet anders dan bemiddelen daar waar kan. Het Trimbos instituut, de GGD en de gemeentes zijn hierover met elkaar in overleg.

Ad 3) Wanneer na 4 jaar besloten wordt het IJslands model structureel in te zetten vraagt dit mogelijk na deze 4 jaar aanvullende personele inzet.

Ad 4) Bij de activiteitskosten is ervanuit gegaan dat een aantal bestaande budgetten anders ingezet kunnen worden ten behoeve van activiteiten met betrekking tot het IJslands model.

Uitvoering

Globale planning

Vorbereidingsfase: (juni 2021 - december 2021)

Eind november 2021 organiseert het Trimbos een (online) intakegesprek. Hierin wordt het volgende doorgenomen:

1. de aanmelding
2. praktische zaken met betrekking tot het implementatietraject waaronder het contractueel vastleggen van de samenwerking, de samenstelling van het lokale kernteam en de start van het traject op 1 januari 2022.

Start implementatietraject: 1 januari 2022 - 1 januari 2026

Januari 2022

2-daagse training met alle deelnemende gemeenten voor:

- Projectleider
- Leden van het kernteam. (Collega's van de gemeenten zijn, maar ook lokale partners als gezondheidsbevorderaars van de GGD of het welzijnswerk
- De wethouders van de deelnemende gemeenten krijgen op donderdag 20 januari een speciaal programma aangeboden

Februari 2022

Eerste bijeenkomst over monitoring binnen het IJslandse preventiemodel voor de betrokken GGD'en. Hiervoor wordt de epidemioloog van de GGD in onze regio uitgenodigd.

Maart 2022 - september 2022

Benaderen en betrekken van lokale stakeholders, het vormen van een lokale preventie coalitie en voorbereiding eerste dataverzameling met de GGD. Algemeen: intern proces vormgeven.

Oktober 2022 - december 2022

Dataverzameling - monitoring door en met de GGD

Januari 2023 - december 2025

Delen van de uitkomsten van de dataverzameling en uitzetten van acties.

De wens is om in het najaar van 2023 de tweede monitor af te nemen en vanaf dan een tweejaarlijkse monitor te hanteren gelijk aan de monitoringscyclus van de GGD.

Gedurende het traject tot en met december 2025 vindt er een continue dialoog plaats met de partners, wordt het te vormen beleid vormgegeven, worden interventies uitgevoerd en vindt monitoring plaats.

Evaluatie

Er vindt na 2022 jaarlijks in januari - februari een evaluatie plaats. De resultaten inclusief een aanbeveling worden daaropvolgend na afstemming en beoordeling met de bestuurlijke en ambtelijke verantwoordelijken met de Raad gedeeld.

Harmonisatie Dinkelland-Tubbergen

De problematiek rondom alcohol- en drugsgebruik van jongeren <18 jaar in de gemeenten Dinkelland en Tubbergen is vergelijkbaar. De implementatie van het IJslandse Preventie Model in beide gemeenten wordt daarom voorzien.

Het besluit over deelname aan en de benodigde middelen om vanaf 1 januari 2022 aan de slag te gaan met het IJslandse model wordt op 16 november 2021 door de gemeenteraad van Tubbergen genomen.

Burgemeester en wethouders van Dinkelland,

de plv. secretaris

G van Hofwegen

de burgemeester

J.G.J. Joosten

Raadsbesluit

Datum: 30 november 2021
Nummer: B
Onderwerp: Implementatie IJslandse Preventie Model

De raad van de gemeente Dinkelland,

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 26 oktober 2021, nr. A;

gelet op het advies van de commissie Sociaal Domein en Bestuur van 23 november 2021;

gelet op artikel 189 gemeentewet

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 30 november 2021

De raadsgriffier,

De voorzitter,